

GAZETA NARODOWA Y OBCA.

Sine ira & studio, quorum causas procul habeo.

C. Tacit.

Z WARSZAWY W SOBOTĘ DNIA 4. CZERWCA ROKU 1791.

Sesja seymu d. 3.1. maja. Po zagaieniu sesyi przez P. Marszałka seymowego, osoby do sądu seymowego wybrane, przytempnia do wykonania przysięgi. — P. Niemcewicz poseł Brzeski Lit: iako sędzia seymowy po wykonanej przysiędze. „To, com był winien obowiązkom urzędowania w dopełnieniu zleceń współ-
„ziomków moich; to, zem dopełnić nie był w stanie przez
„opóźnienie się na dzień sesyi 3. maja, przesłanym do
„współ-braci wdztwa mego dowiodłem oświadczeniem.

„To, co mnie do nowey prowadzi posługi, przyiąć
„winien jestem z tą skwapliwością, iakiey tylko gorliwość
„od poświęcającego się na posługi publiczne wymagać może.

„Zmocy konstytucyi 3. maja, wybrany losem sędzią seymowym, bym o występkach przeciw narodowi i Królowi
„dawał moję decyzyą, sądziłbym siebie nayprzod występnym,
„gdybym o posłuszeństwie prawu sąząc drugich, samego
„siebie nie poddał prawu. Jeżeli wstręt formy, jeżeli nie
„uczestnictwo do konstytucyi 3go maja, zażenowania iakie
„we mnie sprawić mogły; to już dzisiay wykonana świeżo
„w obliczu Króla i narodu przed Bogiem przysięga, stawia
„mnie naymocniej w rzędzie tych, co z rzeczy stałych,
„naylepszych pragną skutków, i całemi siłami do nich kon-
„trybuować pragną... Dźwignęliśmy z nikczemności i upo-
„dlenia oyczyznę naszą, przez wzmocnienie sił krajowych;
„założyliśmy do iey ufzczęśliwienia mocny fundament, gdy
„już gmach rządu w przechodzących opłach wznaśzający
„się widzimy. Dążymy do tego wspólnie, ażebyśmy go iak
„nayrychley ukończonym widzieli: a w przybytku tey
„świątyni złożywszy z przesyłow ofiary, poświęciwszy
„niechęci własne powszechnemu dobru, w cnocie i jedno-
„ści dzieła naszego szukamy wsparcia, a temi krokami, i
„wolność zachowaną, i oyczyznę ocaloną uyrzemy.”

P. Sekretarz czyta projekt straży, od deputacyi konstytucyjney podany. — Po przeczytanyim pierwszym artykule projektu tego, i po przełożonych nad nim uwagach, ode-
flano projekt dla ostatecznego roztrząśnienia do deputacyi konstytucyjney. Sesyją zaś solwowano na dzień następujący, na godzinę 5. po południu, a to dla dania czasu deputacyi do udoskonalenia projektu.

Sesja seymowa dnia 1. Czerwca, o godzinie 5. po południu. Przynosi deputacya poprawiony projekt straży. P. Weyssenhoff poseł Inflantzki, jako piero w deputacyi trzymający, tłumaczy się z zażyłych w projekcie popraw i dodatków; oraz objaśnia te punkta, w których zachodzą ieszcze niejakie wątpliwości. — Nakoniec cały projekt straży, trzykrotną jednomyslną zgodą stanów seymujących, w prawo zamieniony. — Prawo to, zamyka w sobie artykułów VII. I. o składzie straży. II. o sposobie czynności Króla w straży, III. o obowiązkach ministrów w straży, tak ogólnych jako i szczegulnych. IV. o dalszych obowiązkach tychże, i ich odpowiedzialności. V. o obowiązkach Marszałka seymowego w straży i vice marszałka, miejsce iego zastępującego. VI. przysięga ministrów w straży. VII. o sekretarzach straży.

P. Marszałek seymowy donosi: iż na przyszłą sesyją przychodzić będzie projekt kommissyi policyi; który, po wydrukowaniu rozdany zostanie seymującym dla deliberacyi. Sesyja solwowana na piątek.

Z Wilna d. 26. maja. Okazałość, z którą dnia 24. maja korpus inżynierów, artylleryi, i regiment 3ci piechoty buławy polney pod Pokulanką wykonali uroczystą przysięgę na nową konstytucyą, uchwaloną dnia 3. maja, była w tym spofobie. Nayprzod od cekauzu szedł w paradzie korpus Inżynierów, za nim awangarda z dwoma armatami; batalion Infanteryi, za nim ośm armat; ieszcze batalion Infanteryi, a za nim ariergarda z dwiema armatami: w takim porządku maszerowała parada przez zamkową, Trocką, i Niemiecką ulicę, aż do Pokulanki. Stanawszy tam, uformowała czworogran, pośrodek którego wyłopyany był pagórek w kwadrat, mający szerokości kroków 15. wysokości do 8. stop po wszystkich bokach gradusa, na których młodzi i niskiego wzrostu kadeci Artylleryi asystowali z dobytą bronią. Na każdym rogu pagórka stała jedna kolumna, ułożona z broni, z rozwiniętą u wierzchu chorągwią. W środku tych kolumn, stał bogato ubrany oltarz. — Zaczęła się ceremonia od kazania stołownego do aktu tego, które miał JX. Golański nauczyciel wymowy. Po kazaniu, wymienione wyżej korpusy wykonały przysięgę, po której JX. biskup Toczyłowski w asystencyi liczne go duchowieństwa pontificaliter ubrany, intonował *Te Deum*, w czasie którego cała Infanterya z ręczney broni, i Artyllerya ze wszystkich armat trzy razy dała *salve*, zwrocili się wszyscy z tą paradą na miejsce z którego wyszli. — Publiczność tuteysza, której nie zdarzyło się tyle razem widzieć narodowego żołnierza, niezmiernie tym widokiem była ukontentowana. Wszystkie okna i ulice zajęte były tłumem przypatrniających się, a pole pod Pokulanką okryte było ludem zbiegłym z okolic. Tego dnia wieczorem korpus Artylleryi Lit: dało wspaniały bal w pałacu xcia Sapiehy kanclerza W. W. X: Lit: na którym P. Chomiński wojewoda, księżna Massalska, i wiele innych dystryngwowanych osob znaydowało się. Spełniano zdrowie przy odgłosie muzyki, nieustannym ogniu ręcznym, i z armat, i radośnych okrzykach = *Vivat Król, Marszałkowie konfederacyi, nowa konstytucyja, Elektor Saski, infantka, szczęśliwość narodu &c.* Skończył się ten uroczysty obchod, ferenadą z rana o godzinie szóstej.

Wypis, co do słowa: doniesienia z miasta Obrzycka.

Dnia 18. Maia w mieście Obrzycku, wojewodztwie i powiecie Poznańskim, od Poznania o mil pięć ku granicy „Brandeburskiej położonym, dziedzicznym JW. Filipa Raczynskiego, a w poselsy dożywotniey JW. Jozefa Mielżyńskiego wojewody Poznańskiego: będącym, urodziła mieszcza „zameżna, dnia 17. maja troje dzieci, to jest jednego syna i „dwie corki, które w kościele ewangelickim, (iako z ro- „dziców, też religią wyznawających) ochrzczone. Córka „pierwsza, na świat wydana, saba cokolwiek i naymniey- „sza; syn zaś i druga córka, są w proporcyi dzieci przy-

„chodzących zwyczajnie na świat, zdrowe, i dołyć czer-
„stwe.—Jako więc jest to osobliwym zdarzeniem, abymia-
„sto *Obrzycko* miało zażyczyt, ile się do ludności przyczy-
„nia; tak się donosi *Kantorowi Gazety Narodowej*, aby tę
„ciekawość doniosł publiczności.”

Z *Sztokholmu* d. 10. Maja. W piątek przybiegło tu 2. kury-
erow z *Peterzbura* i *Londynu*: za przybyciem ich zdaie się po-
twierdzać wiadomość, iż pokoy na morzu *Baltyckim* przerwany
nie będzie. Wyjazd królewski naznaczony jest na d. 18. tego
miesiąca.—Hrabia *Stackelberg* codziennie jest tu spodziewany.—
Wszystkie departamenta, zatrzymane są przygotowaniem powie-
rzonych sobie robot jeszcze przed wyjazdem królewskim.

Z *Wiednia* d. 14. Maja. Cesarzowa około 17. tegomie-
siąca przenieść się ma do *Laxembourg* z całą swoją familią i
dworem. Arcyksiążę *Franciszek*, który w niebytności cesarza
interesami publicznymi zawiadaie, ile te pozwalać mubędą,
z matką przemieszkować będzie. Powrót cesarza, chyba pier-
wszych dni lipca obiecywany; od jego wyjazdu powszechnie
panuje milczenie względem politycznych obrotów.—Party-
kularne donoszą wiadomości: iż *moskale*, powtórnie od *Tur-
kow* porażonemi być mieli, czekamy w tym potwierdze-
nia.

Z *Frankfortu* d. 17. Maja. Listy z *Straßburga* donoszą, iż
partya kontrarewolucyjna, pod kommandą vice-hrabi *Mi-
rabeau*, chciała się przeprowadzić przy *Rheineau*, ale bez
skutecznie. Odtąd dać się widzieć małe statki po 100.
ludzi noszące na sobie, które na śrzedek *Renu* zawinawszy,
zelżywemi słowy łaią gwardye narodowe, na drugiej stronie
stoiące; lecz te spokojnie stoiąc śmieją się z próżney tey
wrzawy.—Od *Landau* aż do *Neubrisach* i *Huningen* zaciągni-
ony jest kordon i wszelkie poczynione przygotowania w przy-
padku napaści.

Wypis z listu z *Stambulu* d. 20. Marca. Ministeryum tu-
teysze ogłosiło: iż *P. Laszkaro*f, który roku przeszłego długo
i nieskutecznie negocjował w obozie *W. Wezyra*, znowu
przybył do obozu nowego *Wezyra Jusuph-Baszy*. Kommis-
sarz *Moskiewski* długą miał z *Wezyrem* konferencyą, która
atoli była bezskuteczna; *P. Laszkaro*f albowiem domagał się
koniecznie dopełnienia kondycyi pokoju *Kainardzi*. Kom-
missarz ten dotąd jeszcze nie porzucił obozu *W. Wezyra*,
który mówią umyślnie go zatrzymuje, ażeby mu pokazać
ogromne sily, które pod wodztwem jego są zgromadzone; sily
te składać się mają z 80. tysięcy woyska, oprócz 30. tysię-
cy, które *W. Wezyr* wysłał ku *Warnie*, dla załuszczenia mia-
sta tego, od napaści woysk *moskiewskich*, Wielka flotta wy-
szła już z arsenału; kończą jey uzbrojenia z takim po-
śpiechem, iak gdyby jutro z nieprzyacielem spotkać się
miała; i w robotnikach i w żołnierzach nie widać tey bo-
iaźni i opieszalosci, która panowała za przeszłego *Wezy-
ra Hassan-Baszy*.

Z *Madrytu* d. 2. maja. Pięciu więźniów stanu, którzy
od dwóch lat w areszcie trzymanemi byli, za wstawieniem
się hrabi *Florida Blanca*, na wolność są wypuszczeni.—Nowy
nasz prezydent *Kastylii*, odprawił więcej 100. tajemnych
szpiegow policyi, i wydał rozkaz ażeby nieodwłocznie spra-
wy znajdujących się w więzieniu osob rozstrzelać, i nikogo
odtąd nie imać, poki prawna i przyzwoita nie zaydzie skar-
ga.—Przybyły tu od kilku dni zawiadujący sprawami *fran-
cuzkiemi*, zaniósł do ministra naszego skargi współobywate-
low swoich o nieznosne onychże przesładowanie; odebrał
pomysłną bardzo odpowiedź; proskrypcye zatym i wygna-
nia, które od kilku miesięcy tutaj zagęściły się, ustana odtąd.

Z *Londynu* d. 13. Maja. *Parlament Angielski*. Memo-
ryał od Deputacyi *Szkockiego* synodu, wniesiony i przeczytany
był w izbie niższej: rzecz jest prawdziwie zadziwienia go-
dna, iż lubo w *Szkocyi* panująca religia jest prezbteryjańska,

z tym wszystkim każdy *Szkot*, kiedy w rządzie chce miey-
sce jakie otrzymać, nawet w własney oyczyźnie, służyć w
woysku lądowym, lub morskim, musi okazać świadectwo
na piśmie, jako komunikował z ręk biskupa *Angielskiego*,
i że kościół ten za prawdziwy i panujący uznaje. W po-
danym memoryale proszono o uwolnienie od tak uciążli-
wego i wstydliwego dla oświeconego narodu prawa, spory
z obu stron były żwawe, gdy przyszło atoli do krytek, me-
moryał odrzucony został 149. głosami przeciw 62.—Wpro-
wadzona została znowu materya formy rządu dla *Kanady*:
P. Burke powstał podług zwyczaju na rewolucyą francuz-
ką, ale zewsząd zaczęto wołać do porządku, i mowca umil-
knąć musiał.—*P. Grey* uczynił wniosek przynoszący ulgę
tym, którzy za długi siedzą w więzieniach, okazał, iż wię-
cey 3000. tych nieszczęśliwych zamkniętych w więzieniach
staią się nieużytecznemi dla kraju członkami. General *At-
torney* zgadzał się, ażeby im jakokolwiek przynieść ulgę,
lecz że rzecz ta wielce jest ważna, i wielkiego potrzebuje
załatowienia, proponował zatym, ażeby roztrząsanie jey
zdać wyznaczony tym końcem deputacyi: na co się zgo-
dzono, wyznaczona deputacya, w której *PP. Grey, Pitt,*
Fox, Burke, i Lord Schesild znajduią się.

Z *Londynu* d. 17. maja. *Parlament Angielski* Lord *Porche-
ster*, niespodziany na dniu wczorajszym w wyższej izbie
uczynił wniosek, ażeby wysłać poselstwo do izby niższej,
z uwiadomieniem iż izba wyższa sprawę *P. Hastings* chce
dalej popierać. *W. Kanclerz* wszelkich używał sposobów,
ażeby wniosek ten oddalić, żądał ażeby rzecz ta roztrząsa-
na wprzody była w deputacyi, do przywileiow wyższej
izby wyznaczoney. Lord *Addington* z zwyczajną swą
wesołością za wnioskiem tym mówił. Lord *Radner*, dodał
do wniosku tego poprawę, to jest aby zlecono sędziom kró-
lewskim wprzod w wyższej izbie, zdanie swoje w tey spra-
wie otworzyć; po długich mowach, gdy przyszło do woto-
wania, projekt Lorda *Porchester* z poprawą lorda *Radner* u-
trzymał się 66. głosami przeciwko 18. Po czym pomienio-
ny lord wniósł, ażeby doniesiono było niższej izbie, iż spra-
wa *Pan Hastings* w przyszłą śrzedę w sali *Westmin-
stru* rozpocznie się, na co bez wotowania zgodzono
się.—W niższej izbie doniosł *Pan Dundas*, iż za
tydzień przełoży stan dochodów naszych w *Indyach* wsch-
dnych.—*Pan Pitt* oznaymił, iż bank 500,000. funt: szter-
lingów pożyczka krajowi bez prowizyi, a to poty, poki
600,000. funt: nieposzukiwanych od nikogo w tymże banku
znaydować się będzie; prosił ażeby ofiarę tę przyjęto, na
co się zgodzono. Jutro *P. Pitt* przełoży ma izbie stan do-
chodów królowych.—Projekt względem *kanady*, wzięty do
roztrząśnienia; i gdy przyszło do artykułu, w którym
dziedziczna szlachta wprowadzona być ma w *Kanadzie*,
rzekł *P. Fox*, niechęć się długo nad tym punktem roz-
wodzić, ale żądam, ażeby izba do wotowania przystąpi-
ła. Stało się: 88. głosów było za szlachtą, 39. było
przeciwnych. Gdy przyszło do punktu, w którym opi-
sano jest, iż zgromadzenie niższej *kanady*, składać się ma
z 30. osób, *P. Fox* proponował ażeby się składało ze 100.
Wniosek jego odrzuconym był 91. głosami przeciwko 40.
Wniósł potym *P. Pitt* ażeby liczbę osób do 50. podnieść,
na co jednomyślnie zgodzono się.—Warunek zabezpieczają-
cy iż handel między dwiema podzielonemi prowincyami, ma
być urządzony, nie podobał się *Panu Sheridan*, który przy-
rzekł myśli swoje w tey mierze otworzyć, przy trzecim
przeczytaniu projektu. Pomimo tego zgodzono się na wszy-
stko, i rozkazano, ażeby prawo na pergaminie napisane wy-
gotowanym było na śrzedę do trzeciego przeczytania.

Z Hagi d. 21. maja. Z Paryża ważna nadeszła wiadomość, iż zgromadzenie narodowe uchwalić miało, iż członki które dzisiaj składają zgromadzenie prawodawcze, na przyszłe prawodawstwo za reprezentantów obranemi być nie mogą. Ważnych skutków z wyroku tego spodziewać się należy.

Z Sztokolmu d. 17. maja. Hrabia Stachelberg, który 5. tego miesiąca z Petersburga wyjechał, jeszcze tu nie stanął, lecz przybiegł od niego wysłany kurier z wiadomością, iż nieodwłocznie przybyć ma. Zaraz po jego przyjeździe, król puścić się ma w swą podróż, która jak sam monarcha oświadczył, nie więcej trwać ma, jak pultrzenia miesiąca.

Z Modeny d. 4. maja. Przed kilką dniami wielki ruch powstał w mieście Reggio. Pospolstwo rozgniewać się miało, iż zawiadujący teatrem, zamiaść opery *serio*, dali operę *buffe*. Wyślano wojsko z 8. armatami do wzmocnienia garnizonu tamiecznego, w gwałtowniejszym nawet przypadku, obiecana jest pomoc z Mediolanu. Xiążę Modeny furorowy wydał rozkaz, ażeby żaden Francuz w państwie jego nie znajdował się.

Z Paryża dnia 15. Maja. Zgromadzenie Narodowe
czyli Sejm Francuzki.

Na sefii d. 9. P. André trzeci raz został obrany prezydentem. — Uchwalono, aby skarb 83. departamentom 2. miliony 818,274. liwrów zaliczył, a to na zaspokojenie kosztów dla trybunałów sądowych przez 5. miesiące. — Na koszt dla administracyow, skarb ma departamentom 2. miliony 686,625. liwrów wypłacić. W czerwcu mają znowu także same zaliczone być summy. — Inny dekret: aby naród wziął na siebie wydatki na mieszkania dla biskupow. — Dekretowano potym rozmaite artykuły względem organizacyi skarbu, między innemi stało i to: aby pieniądze z rozmaitych podatków przychodzące, składane były w kasach rozmaitych wydziałow; bo rzecz jest widoczna, że kiedy pieniądze publiczne w różnych Kassach rozdzielone leżą, odejmuje się przez to wszelka sposobność władzy wykonawczej czynienia jakich układów niebezpiecznych dla wolności. — Na sefii d. 10. dekretowano. *Amo*. Prawo podawania memoriałów nie ma służyć tylko dla jednej osoby, ale nie dla całej magistratury, lub sekcyi. — Zgromadzenia mogą być zwoływane jedynie w rzeczach, które się ściągają do muncypalnych administracyi, wszystkie inne zgromadzenia przeciwne są duchowi konstytucyi. — Na sefii d. 11. i 12. zatrudniano się pytaniem, czyli *Mulaci* w osadach naszych *Indyów* zachodnich, mają używać tej samej wolności, które białym są nadane? dziś kwestya ta rozwiązana będzie. — Ustanowiono także, iż oficerowie morscy też same honory i prerogatywy mieć będą, co oficerowie lądowi. — Ministrowi morskemu wyznaczono na robotę koło portu *Cherbourg* 150,000. liwrów.

Na sefii d. 13. roztrząsano, jakie wolności nadać można *Mulatom* naszym na wyspach zachodnio-Indyjskich. — Dekret *provisorie* uchwalono: iż względem osób, które nie są wolne (nazwisko niewolnikow odrzucono) nie może ciało prawodawcze, żadney ustawy czynić dla osad francuzkich, póki dobrowolne i uroczyście żądanie zgromadzeń osadowych, nie będzie oświadczone. — Na sefii dnia 14. i 15. dalsze roztrząsanie o *mulatach*, i kilka artykułów otychże ustanowiono.

P. Girardin de la Cazes pod d. 14. marca pisał z *Martyniki*, do gubernatora *Gwadalupy* list następujący: — Stanolem tu,

i zarzuciłem kotwicę d. 12. i znalazłem, że rzeczy dobry obrot biorą, i że wkrótce spokojność na tej wyspie przywrócimy. Dzisiaj *Fort Bourbon* oddano, i P. *Behague* wysłany na komendę do *Martyniki*, obiał go i 2. kompanie w nim osadził. — Wojsko *Awenionczyków* za słabe na to, ażeby samo, *Carpentras* zdobyć mogło, udało się do *Nimes*, chcąc wyprosić pomocy tamieczney gwardyi narodowej. Obywatele *Carpentras* w którym się do 7000. ludzi zbrojnych znajduje, mężnie się bronią, i mając na czele kobietę *Panią de Lauffan*, uczynili wycieczkę, w której około 300. *Awenionczyków* zabili, a wielu w niewolę wzięli. Ta *P. de Lauffan* jest ładna, ma lat 25. i sama codziennie komenderuje. — Nienawisć żołnierzy przeciwko officerom w *Alzacyi* i *Lotaryngii*, pochodząca z różnego sposobu myślenia o rewolucyi, przywiedzie nakoniec zgromadzenie narodowe, do zupełnego przeistoczenia całego wojska. P. *Montmorin* odebrał kuryera z *Alzacyi*, poczym zaraz zebrał deputacyą dyplomatyczną, i wojskową, oraz ministra wojennego, z którymi długą miał konferencyą. Gruchota za tym pogłoska, iż w przyszłym tygodniu, zgromadzenie narodowe wzmienione przeistoczenie wojska nakaze. — P. *de Verac* posel nasz w *Szwajcaryi*, znajduje nieco trudności w odnowieniu naszych kapitulacyi z *Kantonami*. — P. *Thévenard* szef eskadrowy został nominowanym przez Króla ministrem morskim, a P. *Tarbé* ministrem kontrybucyi. — Wczoray w wieczor odebrano tu przez *Anglię* wiadomość, iż P. *la Peyrouse* znaleziony został w *Botanybay*. — i że P. *Montmorin* naprzód żonie jego tę nowinę przesłał; lecz dziś pewnie i śmucnie wiemy, że ta wieść była fałszywą. — P. *Necker* przyśłał tu dzieło drukowane w *Genewie* pod tytułem: *Sur l'administration de Mr Necker* (o administracyi P. *Necker*) którego sam jest autorem. — Usprawiedliwia siebie, a łaje zgromadzenie narodowe, co jest rzeczą bardzo wygodną.

W tym momencie zgromadzenie narodowe uchwaliło, iż żaden z członków teraźniejszego prawodawstwa na następujące obranym być nie może. — Jako ta decyzja bardzo ważne skutki za sobą pociągnie, tak bardzo żądać też należy zasięgnąć pewney i dokładney wiadomości o powodach, które skłoniły zgromadzenie do przyjęcia iey; tym bardziej że ta decyzja zdaje się naruszać i ścieśniać wolność obierającego narodu.

Wszystkie pogłoski, straszące nas kontrarewolucyą, są dotąd zrodzone w umysłach niechętnych, którzy swoje zdania biorą za nadzieie. Gdyby jednak rzeczywiście, mogła znaleźć się chęć u sąsiadow naszych wtargnienia do nas, posłemy im zamiast manifestu, mowę, którą *Montesquieu* kładzie w usta posłow od *Ludu Troglodytow*: „Cóż wam „zawinili Francuzi? czy porwali wam żony, zabrali by- „dło, zpuszczyli pola wasze? nie jesteśmy sprawiedliwi i „ludscy. Czegoż więc żądacie od nas? czy pragniecie uro- „dzajow ziemi naszej, owoców naszego przemysłu, naszych „kunsztów, i naszego handlu? — Złóżcie broń, podźcie mię- „dzy nas, i udzielimy wam wszystkiego. Ale przylegamy na „to, co jest najsświętszym, że jeżeli wkroczycie do nas, „jak nieprzyjaciele, będziemy was mieć za naród niespra- „wiedliwy, i obeydziemy się z wami, jak z drapieżnemi „zwierzęty.”

Reszta Ustawy Rządowej.

VIII. Władza Sądownicza.

Władza Sądownicza nie może być wykonywaną, ani przez Władzę Prawodawczą, ani przez Króla; lecz przez Magistraturę na ten

na ten koniec ustanowione i wybierane. Powinno być zaś tak do miejsc przywiązane, żeby każdy człowiek blisko dla siebie znalazł sprawiedliwość, żeby przestępny widział wszędzie groźną nad sobą Rękę Kraiowego Rządu. 1. Ustanawiamy przeto Sądy pierwszej Instancyi dla każdego Województwa, Ziemi, i Powiatu, do których Sędziowie wybierani będą na Sejmikach. Sądy pierwszej Instancyi będą zawsze gotowe, i czuwające na oddanie sprawiedliwości tym, którzy ich potrzebują: Od tych Sądów iść będzie Appellacya na Trybunały główne dla każdej Prowincyi być mające, złożone równie z Osob na Sejmikach wybranych. I te Sądy tak pierwszej, iako i ostatniej Instancyi będą Sądami Ziemianскими dla Szlachty, i wszystkich właścicieli ziemskich, z kimkolwiek *in Causis Juris & facti*.

2. Jurydykcyę zaś Sądów wszystkim Miastom podług Prawa Seymu teraźniejszego o *Miastach Wolnych Królewskich* zabezpieczamy.

3. Sądy Referendarckie dla każdej Prowincyi osobne mieć chcemy w Sprawach Włóścian wolnych dawnymi Prawami Sądowi temu poddanych.

4. Sądy Zadworne, Affessorckie, Relacyjne, i Kurlandzkie, zachowujemy.

5. Kommissye wykonawcze będą miały Sądy w Sprawach do swej Administracyi należących.

6. Oprócz Sądów w Sprawach Cywilnych i Kryminalnych, dla wszystkich Stanów, będzie Sąd najwyższy Seymowy zwany. Do którego przy otwarciu każdego Seymu obrane będą Osoby. Do tego Sądu należeć mają występkę przeciwko Narodowi i Królowi, czyli *Crimina Status*.

Nowy *Codeks* Praw Cywilnych i Kryminalnych przez wyznaczone przez Seym Osoby spisać rozkazujemy.

IX. Regencya.

Straż, będzie oraz Regencyą, mając na czele Królową, albo w jej nieprzytomności Prymasa. W tych trzech tylko przypadkach miejsce mieć może Regencya: 1. W czasie małoletności Króla. 2. W czasie niemocy trwałej pomieszczenia zmyśłów sprawujących. 3. W przypadku, gdyby Król był wzięty na wojnie. Małoletność trwać tylko będzie do lat 18. zupełnych; a niemoc względem trwałego pomieszczenia zmyśłów deklarowaną być nie może, tylko przez Seym gotowy większością wotów trzech części przeciwko czwartej Izbę złączonych. W tych przeto trzech przypadkach Prymas Korony Polskiej Seym natychmiast zwołać powinien; a gdyby Prymas tę powinność zwłoczył, Marszałek Seymowy Listy okolne do Posłów i Senatorów wyda. Seym gotowy urządzi kolej załatwiania Ministrów w Regencyi, i Królową do załatwienia Króla w obowiązkach Jego umocuje. A gdy Król w pierwszym przypadku z małoletności wyjdzie, w drugim do zupełnego przyjdzie zdrowia, w trzecim z niewoli powroci; Regencya rachunek z czynności swoich oddać mu powinna, i odpowiadać Narodowi za czas swego urzędowania, tak iak jest przepisano o Straży, na każdym Ordynaryjnym Seymie, z Osob i majątkow swoich.

X. Edukacya Dzieci Królewskich.

Synowie Królewscy, których do następstwa Tronu Konstytucya przeznacza, są pierwszymi Dziećmi Ojczyzny; przeto baczność o dobre ich wychowanie do Narodu należy, bez uwłoczenia jednak Prawom Rodzicielskim. Za Rządu Królewskiego sam Król z Strażą, i z wyznaczonym od Stanów *Dozorcą Edukacyi Królewiców*, wychowaniem ich zatrudniać się będzie. Za Rządu Regencyi, też z wspomnianym *Dozorcą Edukacyą* ich powierzona mieć sobie będzie. — W obydwóch przypadkach *Dozorca* od Stanów wyznaczony, donosić winien na każdym Ordynaryjnym Seymie o Edukacyi i postępkach Królewiców. Kommissyi zaś Edukacyiney powinnością będzie podać układ Instrukcyi i Edukacyi synów Królewskich, do potwierdzenia Seymowi; a to, aby jednolite w wychowaniu ich prawidła wpały ciągle, i wcześniej w umyśle przyszłych następców Tronu, Religiją, miłość cnoty, Ojczyzny, Wolności, i Konstytucyi Kraiowej.

XI. Siła Zbrojna Narodowa.

Narod winien jest sobie samemu obronę od napaści, i dla przestrzegania całości swojej. Wszyscy przeto Obywatele są obrońcami całości i swobod Narodowych. Wojsko nie innego nie jest, tylko wyciągnięta siła obronna i porządna, z ogólnej siły Narodu. Narod winien wojsku swemu nadgrode i poważenie za to, iż się poświęca jedynie dla jego obrony. Wojsko winno Narodowi strzeżenie granic, i spokojności powszechny;

flowem, winno być jego najsilniejszą tarczą. Aby przeznaczenia tego dopełnić niemylnie, powinno zostawać ciągle pod posłuszeństwem Władzy Wykonawczej, ściśle do opiów Prawa; powinno wykonać Przyśięgę na wierność Narodowi i Królowi, i na obronę Konstytucyi Narodowej. użytym być więc Wojsko Narodowe może, na ogólną Kraiu obronę, na strzeżenie fortecy i granic, lub na pomoc Prawu, gdyby kto Exekucyi jego nie był posłusznym.

Od jeneralnego Sztabu-medyka wojska koronnego, do Redaktora gazety Narodowej.

„Trwożliwe wieści o wszczętej iakoby morowej zarazie rozchowane, już dzięki Bogu, są uchylone. — Upraszam więc W Pana, ażebyś w gazecie, umieściwszy niniejsze moje świadectwo, uwiadomił publiczność, że w bliskości *Mołowa* po wsiach i miasteczkach po nad brzegiem *Dniestru* od *Zwanca* aż do *Janiszowa* morowej zarazy nie ma, i nigdy nie było. — Uwiadomienie o tym mamy od ludzi wiary godnych; którzy, skoro tylko trwożliwe w tej mierze wieści wznawiać się zaczęły, byli w owe strony od komendantów wojska naszego posłani, aby przy pomocy biegłości w sztuce i praktyki, roztrząsali przyczyny, istność, i skutki wszczętej tam choroby. — Temi są. P. *Fokelman* Sztabu Chirurgus w regimencie piechoty buławy polskiej koronnej, mieszkający w *Kamieńcu Podolskim* i P. *Gahlke* Sztabu-Chirurgus w regimencie piechoty JW. *Malczewskiego* w *Tetyowie* się znajdujący. — Ci, mniemane powietrze, uznali za prawdziwą skorbutyczną chorobę, pochodzącą z wilgotnej zimy, przez którą ludzkie ciała zmiękły, a kwaśzone iaryzyny, które bywają pokarmem i obroną od szkorbutu, osobiście między pospółstwem, przez te czasy wilgotne zgniły. — Widzieli oni, że zażywając napoiów kwaśkowatych, iako to barszczu, kwasu &c. z flodu, chleba razowego, maki zaczynionej wodą, robionych, oraz strzegąc się iść zbyt tłustej pokarmy, osobiście wieprzowiny, podeszłego wieku chorzy zaczęli do siebie przychodzić; tym więcej, że między żydami, którzy tego pokarmu nie używając, czoszczkiem i cebulą pasą się, rzadko kiedy ta choroba pokazała się. Kommissye cywilno-wojskowe tamtejszych okolic, opatrzyły chwalebnie te miejsca lekarzami i felczerami, aby skutecznie tej chorobie zaradzić i zapobiedz, a to jest druga przyczyna, przez którą każdy zaspokoić się powinien o niebytności morowej zarazy w kraju. Choroba ta szkorbutyczna nie tylko w wspomnianych miejscach znajduje się, ale podług raportów innych Sztabu-Chirurgów i między wojskiem w niektórych miejscach daje się dość gęsto widzieć, lecz bez pociągania za sobą jakowych złych skutków, chorujący do pierwszego zdrowia przechodzą. —

Jestem &c.

Bergonzoni jeneralny Sztab-Medyk wojska koronnego.

Dnia ostatniego teraźniejszego miesiąca czerwca, kończy się; a dnia pierwszego lipca zaczyna się prenumerata półroczna na Gazetę narodową i obcą. Ządający informacyi o tej Gazecie, zgłosić się zechcą do kantoru tejże Gazety. — Donosi się oraz, iż tak dla tych, którzy nieodebrali jakowego numeru Gazety; jako też i tych, którzyby defekta kompletować chcieli: są przygotowane wszystkie dotąd wyszłe numery Gazety. — Adres zgłaszania się ma być taki — Do kantoru Gazety narodowej.